Rautatiealan SÄÄNTELYELIN

Maksuihin liittyvät valitustapaukset

24.11.2021

Aleksi Kukkarinen

Sääntelyelimen käsittelemiä maksuihin liittyviä tapauksia

1. TRAFICOM/5620/03.06.00/2019, päätös annettu 25.6.2019

   VR-Yhtymä Oy:n oikaisuvaatimus koskien Väyläviraston verkkoselostuksissaan julkaisemia sähkövetoisen liikenteen ratamaksuja vuosille 2019 ja 2020

   https://saantelyelin.fi/sites/default/files/media/file/S%C3%A4%C3%A4ntelyelin%20PaatosRatamaksu%202019%202020%20250619.pdf

2. TRAFICOM/9866/03.06.00/2021, päätös annettu 8.6.2021

   VR-Yhtymä Oy:n oikaisuvaatimus koskien Väyläviraston verkkoselostuksissaan julkaisemia sähkövetoisen liikenteen ratamaksuja vuosille 2021 ja 2022

   https://saantelyelin.fi/sites/default/files/media/file/P%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s_Ratamaksut_2021-2022_080621.pdf

3. TRAFICOM/144208/03.06.01/2021, päätös annettu 3.11.2021 (ei lainvoimainen)

   VR-Yhtymä Oy:n valitus Väyläviraston perimistä loistehon kustannuksista

   https://saantelyelin.fi/sites/default/files/media/file/P%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s_Loistehon_kustannukset_031121_LOPULLINEN.pdf

1. Oikaisuvaatimus – sähkövetoisen liikenteen ratamaksut 2019 ja 2020

Oikaisuvaatimuksen väitteet

- Sähkövetoisen liikenteen ratamaksut vuodelle 2019 ja 2020 eivät perustu suoraan rautatieliikenteen harjoittamisesta aiheutuviin kustannuksiin.
- Ei mahdollisuutta varmistua ratamaksun perusteista, sillä kustannusperusteita ei ole avattu riittävän tarkasti.

Asian käsittely ja johtopäätökset

- Valtion rataverkon haltija perii pelkästään ratamaksun perusmaksua, joka on sääntelyn perusteella suoraan junaliikenteestä aiheutuviin kustannuksiin perustuvaa.
- Sähkövetoiseen liikenteeseen liittyy rataverkolla kustannuksia, joita ei esiinny dieselvetoisen liikenteen yhteydessä, joten sähkövetoisen liikenteen korkeampi ratamaksun perusmaksu voi olla siltä osin perusteltu.
- Valtion rataverkon haltija ei ole kuitenkaan pystynyt kaikilta osin luotettavasti esittämään näyttöä näiden sähkövetoisen liikenteen erilliskustannusten perusteista.
- Korjaaville toimenpiteille on löydetty tarvetta sekä kustannuslaskennassa että itse laskentamenetelmissä.

1. Oikaisuvaatimus – sähkövetoisen liikenteen ratamaksut 2019 ja 2020

Sääntelyelimen päätös

- Valtion rataverkon haltija ei pystynyt perustelemaan kaikkia kustannuksia, joten osaa niistä ei saanut sisällyttää laskelmiin.
- Tämä johti vuoden 2019 ja 2020 ratamaksun alenemiseen sähkövetoisen liikenteen osalta keskimäärin 8 %.
- Lisäksi sääntelyelin palautti valtion rataverkon haltijan käsittelyyn vuoden 2021 ratamaksun määrittämisen.

2. Oikaisuvaatimus – sähkövetoisen liikenteen ratamaksut 2021 ja 2022

Oikaisuvaatimuksen väitteet

- Ratamaksut vuodelle 2021 ja 2022 eivät perustu suoraan rautatieliikenteen harjoittamisesta aiheutuviin kustannuksiin.
- Ei mahdollisuutta varmistua ratamaksun perusteista, sillä asiantuntija-arvioiden ja ratamaksukorotusten perusteissa on epäselvyyttä, eikä kustannusperusteita ole avattu riittävän tarkasti.

Asian käsittely ja johtopäätökset

- Sääntelyelin kävi läpi muun muassa aikataulukauden 2022 ratamaksujen taustalla olevien laskentamenetelmien viimeaikaiset kehitystoimenpiteet.
- Havaintona oli, että rataverkon haltija oli monelta osin kehittänyt ratamaksun perusmaksun määrittelyssä käyttämiään raportointitapoja, kustannusseurantaa ja menetelmiä, joskin pitkäjänteistä kehitystyötä tarvitaan vastaisuudessakin.
- Viimeisin ratamaksun laskenta oli kokonaisuutena aikaisempaa vahvemmalla pohjalla, eikä maksujen oikaisemiseen löytynyt perusteita.

2. Oikaisuvaatimus – sähkövetoisen liikenteen ratamaksut 2021 ja 2022

Sääntelyelimen päätös

- Aikataulukauden 2022 verkkoselostuksessa julkaistujen ratamaksujen (perusmaksun perusosa sekä lisähinta sähkönsyöttölaitteiston käytöstä) osalta sääntelyelin hylkäsi oikaisuvaatimuksen ja poisti asian käsittelystä ilman tarvetta ratamaksujen muuttamiselle.

- Aikataulukauden 2021 verkkoselostuksessa julkaistujen ratamaksujen osalta sääntelyelin jätti asian tutkimatta, koska oikaisuvaatimusta ei tehty määräajassa.

3. Ratasähköverkon sähköhäiriöiden suodattamisen kustannusten kohdentuminen - loistehon kustannukset

Valituksen väitteet

- Loistehon kustannusten perimisessä toimittu lainvastaisesti ja/tai vastoin syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden vaatimusta.
- Korvauksen suuruus on kohtuuton ja rataverkon haltijan toiminta tältä osin ennakoimatonta ja läpinäkymätöntä.

Asian käsittely

- Tietyt kalustotyypit aiheuttavat sähköhäiriöitä ratasähköverkkoon, mistä johtuen valtion rataverkon haltija on varustanut sähköradan sähkönsyöttöasemat suodattimilla.
- Suodattimet on pidettävä päällä riippumatta siitä, liikennöikö radalla 1 vai 100 kalustoyksikköä.
- Suodattimet aiheuttavat ns. loistehoa, josta kantaverkko- ja alueverkkoyhtiöt laskuttavat valtion rataverkon haltijaa.
- Valtion rataverkon haltija on puolestaan laskuttanut ko. kustannukset rataverkon käyttäjiltä osana sähköenergian siirtopalveluun sisältyvää suurjänniteverkkojen siirtomaksua (direktiivin 2012/34/EU liitteen II 3 kohdan lisäpalvelu).

Kuva: Aleksi Mälinen / Traficom

3. Ratasähköverkon sähköhäiriöiden suodattamisen kustannusten kohdentuminen - loistehon kustannukset

Sääntelyelimen päätös 3.11.2021

- Ratasähköverkon sähköhäiriöiden suodattaminen ja siitä aiheutuvat loistehon kustannukset kuuluvat raideliikennelain vähimmäiskäyttöpalveluihin.
- Näin ollen loistehoa tuottavien suodattimien kustannuksia sekä niihin liittyvien tietojen julkaisemista tulee käsitellä vähimmäiskäyttöpalveluja koskevien lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
- Valtion rataverkon haltijan aikataulukauden 2021 ja 2022 rautateiden verkkoselostuksissa julkaisemat suurjänniteverkkojen siirtomaksuun sisällytetyt loistehoa tuottavien suodattimien aiheuttamat maksut eivät ole raideliikennelain mukaisia.
- Kyseiset maksut tulee poistaa verkkoselostusten sähköenergian siirtopalvelun ja ratajohtoverkon siirtomaksuhinnaston yhteydestä.

Päätöksen jälkeen

- Valtion rataverkon haltija on muuttanut aikataulukausien 2021-2023 verkkoselostuksia ko. maksujen osalta ja pyytänyt näistä lisälausuntoa sääntelyelimeltä ja alan toimijoilta.
- Sääntelyelin toimitti lausunnon valtion rataverkon haltijalle 23.11.2021.

Kiitos!
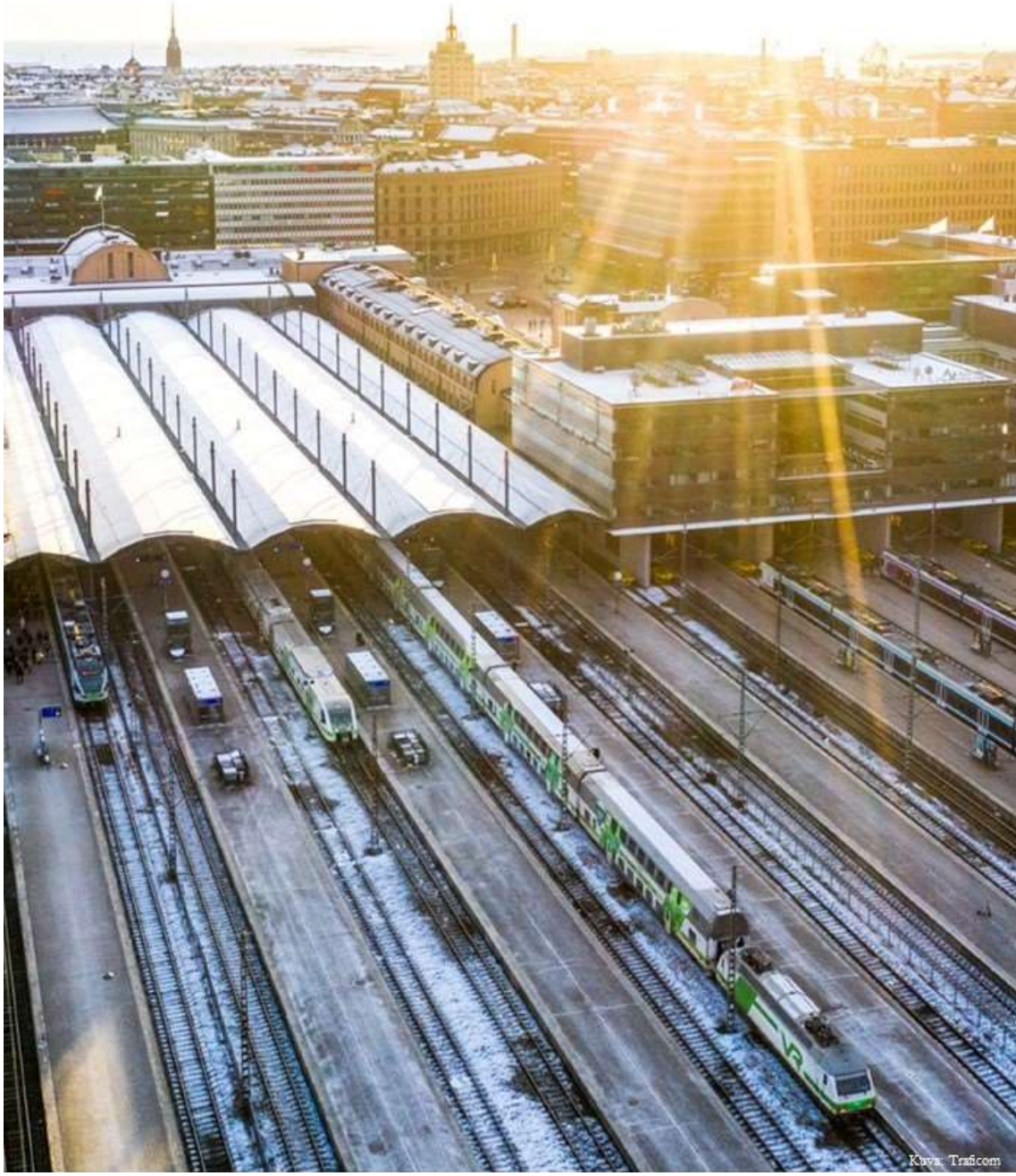
Rautatiealan
SÄÄNTELYELIN
Kumpulantie 9, 00520 Helsinki
PL 467, 00101 Helsinki
Puhelin 029 534 5000
www.saantelyelin.fi